

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลทางการเมืองการปกครองและสังคมในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่มีต่อการแต่งเรื่องไตรภูมิโลกวินิจฉยกถา และกลวิธีการนำเสนอในไตรภูมิโลกวินิจฉยกถาที่นำผู้อ่านให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของเนื้อหาในด้านการเมืองการปกครองและสังคม

ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลทางการเมืองการปกครองและสังคมในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีผลต่อการแต่งเรื่องไตรภูมิโลกวินิจฉยกถา โดยอิทธิพลทางการเมืองการปกครอง ได้แก่ มูลเหตุแห่งการตั้งบ้านเมืองใหม่ การสถาปนากองรัตนโกสินทร์ การปราบดาภิเษก และการประดิษฐานราชวงศ์และการแต่งตั้งข้าราชการ ส่วนอิทธิพลทางสังคม ได้แก่ ศาสนาและปัญหาสังคมในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ส่วนการศึกษากลวิธีการนำเสนอที่ได้ผลว่า ผู้แต่ง คือ พระยาธรรมปรีชา (แก้ว) ใช้กลวิธีการนำเสนอ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการเล่าเรื่อง และด้านการใช้ภาษา เพื่อนำผู้อ่านให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของเนื้อหาในด้านการเมืองการปกครองและสังคม โดยกลวิธีด้านเนื้อหาที่ผู้แต่งใช้นั้นประกอบด้วยการกำหนดเนื้อหาเพื่อโน้มน้าวใจ การกำหนดเนื้อหาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม การใช้ภาพสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และการใช้แนวคิดเรื่อง การเกิดเป็นมนุษย์ ส่วนกลวิธีด้านการเล่าเรื่องที่เด่นชัดและน่าสนใจในเรื่องนี้ ได้แก่ การบูชาวิเศษนา ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การบูชาวิเศษนาแบบสนทนารธรรม และการบูชาวิเศษนาแบบสนทนาของตัวละครในเรื่องเล่า สำหรับกลวิธีด้านภาษานั้น ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีที่สำคัญอยู่ 2 กลวิธี คือ การใช้คำสร้างภาพ อารมณ์ และความรู้สึก ซึ่งประกอบด้วยการใช้คำ การซ้อนคำ และการสรรคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน และการใช้ความเปรียบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความเปรียบประเภทอุปมา

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อิทธิพลทางการเมืองการปกครองและสังคมในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีผลต่อการแต่งเรื่องไตรภูมิโลกวินิจฉยกถา ของพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) และกลวิธีด้านเนื้อหา กลวิธีด้านการเล่าเรื่อง ตลอดจนกลวิธีด้านการใช้ภาษาที่ผู้แต่งใช้นั้นก็สามารถนำผู้อ่านให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของเนื้อหาในด้านการเมืองการปกครองและสังคมได้อย่างชัดเจนด้วย

The thesis is aimed at discussing political and social influences including their presentation tactics leading to an understanding of political and social context, in the reign of King Buddha Yod-fa the Great (King Rama I)

Political and social influences in the reign of King Buddha Yod-fa the Great were found affecting Traibhūmilokavinicchayakathā writing. Political influences included; causes of new city settlement, the establishment of Rattanakosin City, the coronation, the Royal family rooting and the appointment of royal servants. Social influences included religion and social problems.

Regarding the study of presentation tactics, the researcher found that Phraya Thammaprichā (Kaeo) employed 3 tactics. The contextual tactic includes: attractive stories, the stories aimed for behavior control, the Daodueng pictures and the concept of human birth. The outstanding and interesting tactic in narrating includes two kinds of question-answer process; there are Dhamma question-answer; and dialogues of the characters in the stories. In terms of the language tactic, the writer used language techniques for illustrating the story as well as these language tactics: There are word repetition, doublet formation, and the selection of words with similar meanings; and metaphor, most of which are simile.

It is, therefore, assumed that political and social influences in the reign of King Buddha Yod-fa the Great (King Rama I) affected Phraya Thammaprichā (Kaeo)'s Traibhūmilokavinicchayakathā. As well, the 3 tactics of the writer can help the readers to clearly understand political and social context at that period.